

*О. Е. Лисенко,
студентка V курсу 3 групи
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

РОЗБІЖНОСТІ У ВИЗНАЧЕННІ ПОНЯТТЯ «ГРОМАДСЬКІ РОБОТИ» ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧИМ КОДЕКСАМИ УКРАЇНИ

У ст. 51 Кримінального кодексу України (далі – КК України) закріплений перелік видів покарань, розташованих у певному порядку, відповідно до ступеня їх суворості, що утворює певну їх систему. Даний перелік є вичерпним.

Зазначені законодавцем у вказаній статті 12 видів покарань співвідносяться між собою не тільки за ступенем їх суворості, а й за іншими підставами.

Так, за порядком їх призначення всі види покарань поділяються на основні, додаткові й ті, які можуть бути призначені як основні, так і як додаткові. Також покарання можна класифікувати на ті, що пов'язані з позбавленням волі та альтернативні ув'язненню. До останніх належить такий вид покарання, як громадські роботи.

Громадські роботи – є новелою в українському законодавстві. Прийнятий у 2001 р. новий КК України, а у 2003 р. Кримінально-виконавчий кодекс України (далі – КВК України) відобразили ті кардинальні зміни й новели, що відбулися в системі кримінальних покарань, з урахуванням напрацювань вітчизняної і зарубіжної теорії та практики.

Згідно з одними науковими джерелами громадські роботи в їх сучасному виді вперше були введені в Англії та Уельсі у 1975 р. як санкція, що є альтернативною тюремному ув'язненню. Інші науковці зазначають, що громадські роботи вперше у світовій практиці були введені до Кримінального кодексу Швейцарії, які застосовувалися на той час лише щодо неповнолітніх осіб у віці від 7 до 18 років.

Хоча точно не визначено час застосування такого виду покарання, як громадські роботи, але важливим є те, що вони поряд з іншими санкціями поширилися в багатьох країнах світу. Зараз громадські роботи як вид покарання використовуються у Великій Британії, Грузії, Данії, Голландії, Франції, Швеції, Португалії, Російській Федерації та в багатьох інших державах світу.

Передбачене законодавством багатьох держав покарання, що полягає у

виконанні засудженим примусових безоплатних робіт на користь держави і суспільства, іменується по-різному. Законодавство Великої Британії передбачило це як надання безоплатних послуг суспільству; законодавство Іспанії – роботами на користь суспільству; в Казахстані – це притягнення до громадських робіт; у Франції – роботами в громадських інтересах; у Нідерландах воно називається так само, як і в КК України – громадські роботи.

Вивченням застосування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, а саме громадськими роботами займались багато науковців – це І.Г. Богатирьов, Ю.В. Бишенський, М.Г. Вербенський, В.М. Дрьомін, В.С. Зеленський, С.Ф. Мілюков, О.В. Старнов, С.В. Черкасов, В.Г. Павленко та ін.

Згідно зі ст. 56 КК України громадські роботи полягають у виконанні засудженим у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування. Громадські роботи встановлюються на строк від шістдесяти до двохсот сорока годин і відбуваються не більш як чотири години на день. Громадські роботи не призначаються особам, визнаним інвалідами першої або другої групи, вагітним жінкам, особам, які досягли пенсійного віку, а також військовослужбовцям строкової служби.

Отже, за своєю конструкцією громадські роботи є безоплатними і виконуються на користь суспільства за місцем проживання засудженого, тобто на користь громади. По-друге, вони виконуються у вільний від роботи чи навчання час, вид яких зазначається органами місцевого самоврядування. По-третє, громадські роботи не призначаються чітко визначеному законом колу осіб. По-четверте, їх тривалість не може перевищувати чотирьох годин на день.

Мета кримінально-виконавчого законодавства зазначена у ст. 1 КВК України, а саме: кримінально-виконавче законодавство України регламентує порядок і умови виконання та відбування кримінальних покарань з метою захисту інтересів особи, суспільства і держави шляхом створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так й іншими особами, а також запобігання торгтарам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими.

Згідно з ч. 1 ст. 36 КВК України покарання у виді громадських робіт відбувається за місцем проживання засудженого. Громадські роботи полягають у виконанні засудженим у вільний від основної роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування.

Отже, існують певні розбіжності між визначенням громадських робіт за КК і КВК України. Це полягає в тому, що ст. 56 КК України встановлює, що громадські роботи передбачають виконання засудженим у вільний від роботи

чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, а ст. 36 КВК України зазначає, що громадські роботи полягають у виконанні засудженим у вільний від основної роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт.

Можуть виникати прогалини у правозастосуванні при визначенні поняття «вільний від роботи час» (за КК України) та «вільний від основної роботи час» (за КВК України). На практиці виникають розбіжності, бо крім основного місця роботи особа може працювати за сумісництвом чи за суміщенням посад. І що саме брати до уваги в цій ситуації дуже складне питання.

Для кращого розуміння вказаних понять слід звернутися до доктрини трудового права. Так, згідно зі ст. 45 Конституції України кожен, хто працює, має право на відпочинок. Це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки, встановленням скороченого робочого дня щодо окремих професій і виробництв, скороченої тривалості роботи у нічний час.

Законодавчого визначення поняття «час відпочинку» не існує. Проте наукою трудового права зазначено, що час відпочинку – проміжок часу, протягом якого працівник, що перебуває у трудових правовідносинах, вільний від виконання своїх трудових обов'язків і такий час він має право використовувати на власний розсуд.

Згідно з Кодексом законів про працю України (далі – КЗпП України) до часу відпочинку віднесено: перерви протягом робочого дня (зміни); перерви між робочими днями (змінами); святкові і неробочі дні; відпочинок між робочими тижнями; щорічні відпустки. Отже, законодавець протиставляє час відпочинку працівника робочому часу.

Визначення поняття основного місця роботи міститься в Законі України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08 лип. 2010 р. Згідно з ч. 12 ст. 1 вказаного закону основне місце роботи – місце роботи, де працівник працює на підставі укладеного трудового договору, де зберігається (оформлена) його трудова книжка, до якої вноситься відповідний запис про роботу.

Відповідно до ст. 21 КЗпП України та постанови Кабінету Міністрів України «Про роботу за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій» від 03.04.1993. № 245 працівники підприємств, установ, організацій мають право крім основного трудового договору укладати трудові договори про роботу за сумісництвом. При цьому таких договорів може бути кілька, тобто працювати за сумісництвом можна не на одному підприємстві.

Згідно з п. 1 Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ, організацій, затвердженого наказом Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства фінансів України від 28 черв. 1993 р. № 43, сумісництвом вважається виконання

працівником, крім своєї основної, іншої оплачуваної роботи на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час на тому самому або іншому підприємстві, в установі, організації або у підприємця-фізичної особи.

Робота за сумісництвом відображається в таблиці обліку робочого часу та оплачується пропорційно відпрацьованому часу. Факт укладення трудового договору на умовах сумісництва має бути відображений у заяві працівника та в наказі (розпорядженні) роботодавця. Роботодавець не може вимагати від працівника трудову книжку і не несе відповідальності за її збереження.

Слід розрізняти поняття «сумісництво» і «суміщення». Суміщення професій (посад) може здійснюватися на тому самому підприємстві в основний робочий час працівника за рахунок збільшення інтенсивності праці та обсягу виконуваної ним роботи, при цьому тривалість робочого часу повинна бути незмінна. Важливим є те, що окремий трудовий договір з таким працівником не укладається, а лише видається наказ на такому підприємстві про допущення працівника до роботи за суміщенням. У штатному розписі підприємства ці посади мають бути визначені як окремі штатні одиниці з відповідними посадовими інструкціями.

Тут виникає певна неузгодженість щодо застосування громадських робіт як виду кримінального покарання. Вважаємо, що законодавець має узгодити положення двох кодифікованих актів, а саме КК та КВК. Ці два акти мають єдину мету, тому не повинні суперечити один одному і не бути підставою двоякого тлумачення. Задля запобігання колізій на практиці, а саме при застосуванні органами виконання покарань вироків суду в частині подальшого виконання покарання до обвинуваченого, ці акти повинні бути узгодженими. Адже основною метою кримінально-виконавчого законодавства є захист інтересів особи, суспільства і держави шляхом створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених.

Список літератури

Ткачова О.В. Виконання покарань у виді виправних і громадських робіт: монографія // О.В. Ткачова. – Харків. – 2010. – С. 3.

Вартилицька І. А. Виправні роботи без позбавлення волі в Україні: історичні аспекти та практика застосування на сучасному етапі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.01.08 / І. А. Вартилицька; Нац. ун-т внутр. справ. – Київ, 1998. – 20 с

Кочерган П. Громадські роботи як вид покарання / П. Кочерган // Аспект : інформ. бюл. – Донецьк, 2003. – № 1. – С. 5.

Алімов К. О. Зарубіжний досвід застосування громадських робіт як вид стягнення / К. Алімов. – Режим доступу: <http://law.journalsofznu.zp.ua/visnik-2-1-2011/2095-alimov-k-o-zarubizhnyj-dosvid-zastosuvannya-gromadskikh-robit-yak-vid-administrativnogo-styagnennya>

Потильчак А. О. Окремі кримінологічні аспекти призначення громадських робіт як альтернативного виду покарання / А. О. Потильчак // Юрид. вісн. – Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/UV/article/viewFile/7191/8049>

Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // Офіц. сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

Кримінально-виконавчий кодекс України від 11.07.2003 № 1129-IV // Офіц. сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>

Конституція України // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

Про збір та облік єдиного внеску загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI // Відом. Верхов. Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>

Кодекс законів про працю України від 10.12.1971. № 322-VIII // Офіц. сайт Верхов. Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

Про роботу за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій: постанова Кабінету Міністрів України від 03.04.1993. № 245. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/245-93-%D0%BF>

Про затвердження положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ, організацій: наказ Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства фінансів України від 28 черв. 1993 р. № 43. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0076-93>.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 1

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкіна та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т1 ., – 251 стр.
ISBN – 978-966-2740-95-0

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-95-0

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

ЗМІСТ

Андрєєв Є. О.	Гуманізація кримінально-виконавчого законодавства.....	3
Атрєп'єва М. Р.	Актуальні проблеми виконання та відбування покарань у місцях позбавлення волі.....	7
Біленький Д. В.	Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: щодо внесення змін до «Закону Савченко».....	10
Бойко В. О.	Поняття «злісне порушення встановленого порядку відбування покарання»: спірні моменти.....	13
Борох Ю. О.	Реалізація принципу справедливості під час відбування покарання.....	16
Бумба О. А.	Пробачія та стан упровадження в Україні.....	19
Васюк О. О.	Проблемні питання виконання покарання у виді штрафу.....	23
Вручинський Д. Г.	До питання визначення законного інтересу засуджених.....	28
Гавенко Т. Ю.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	31
Герасименко С. С.	Спонування засуджених до зразкової поведінки: метод «батоба» чи «пряника»?.....	35
Горшкова Я. С.	Про деякі проблемні питання, що виникають під час виконання покарання у вигляді штрафу.....	39
Дейнека П. В.	Перевищення меж при застосуванні заходів фізичного впливу в установах виконання покарань.....	43

Дорощенко К. В.	Відповідальність за несплату або ухилення від сплати штрафу.....	45
Дубанич М. Ю.	Правовий статус засуджених: до питання конституційного забезпечення права на працю засуджених до позбавлення волі.....	47
Дубровін С. І.	Використання категорії «ресоціалізація» стосовно неповнолітніх засуджених: окремі аспекти.....	50
Євтушенко Д. О.	Процес ресоціалізації неповнолітніх, звільнених з установ виконання покарання.....	53
Загурська А. В.	Щодо права засуджених на листування..	56
Зайкова Я. Ю.	Ресоціалізація при відбуванні покарання у виді арешту та обмеження волі: порівняння ефективності.....	60
Зосіч М. Ю.	Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають малолітніх дітей.....	64
Кирилюк С. О.	Надання державній кримінально-виконавчій службі слідчих функцій.....	68
Кишеня В. С.	Наглядова пробація у Сполучених Штатах Америки. Перспективи застосування іноземного досвіду в Україні.....	72
Клименко С. С.	Проблемні питання звільнення від відбування покарання вагітних жінок.....	75
Клімашевський В. Д.	Проблемні питання процедури помилування в Україні.....	79
Коваль В. В.	Перспективи створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій в	

	Україні з урахуванням досвіду зарубіжних країн.....	83
Козаченкова Д. С.	Щодо законних інтересів як елементу правового статусу засуджених.....	87
Козачок М. М.	Проблеми виправлення та ресоціалізації засуджених.....	89
Козій Н. А.	Введення інституту приватного виконання рішень.....	92
Крячко Л. Ю.	Особливості правового регулювання користування засудженими глобальною мережею Інтернет.....	96
Кудрявцева В. В.	Умови праці засуджених до позбавлення волі: деякі питання	100
Левандовська І. В.	Громадські роботи: міжнародний досвід і Україна.....	103
Левіна О. О.	Тактика виявлення осіб, схильних до суїциду. Профілактика суїцидів серед засуджених та осіб, взятих під варту...	107
Лисенко О. Е.	Розбіжності у визначенні поняття «громадські роботи» за Кримінальним та Кримінально-виконавчим кодексами України.....	110
Лукашова Є. В.	Соціально-виховна робота із засудженими (мета та способи).....	115
Малиш С. С.	Окремі аспекти соціально-виховної роботи з неповнолітніми, засудженими до позбавлення волі.....	119
Мартинюк Н. В.	Прихована проблема відповідальності осіб за ухилення від відбування покарання у виді громадських робіт.....	123
Масловська Ю. Ю.	Працевлаштування осіб, звільнених з місць позбавлення волі: окремі аспекти..	126
Мельник М. Г.	Застосування фізичного впливу,	

	спеціальних заходів, зброї до засуджених.....	129
Мешков С. В.	Ресоціалізація неповнолітніх засуджених.....	132
Мироненко А. А.	Міжнародний досвід пробації.....	134
Моржановська А. І.	Право на користування Інтернетом засуджених, які відбувають покарання, пов'язані з позбавленням волі.....	138
Насібулліна Н. Р.	Цілі покарання.....	141
Носач Є. О.	Досудова пробація як елемент оновлення системи юстиції України.....	146
Павельчук Д. А.	Виховання та перевиховання засуджених до позбавлення волі.....	147
Павленко В. О.	Чи можливе виправлення осіб, засуджених до довічного позбавлення волі?...	151
Павлуцька В. І.	Цілі покарання та кримінально-виконавчого законодавства.....	154
Пастушок Б. М.	Виправлення і ресоціалізація засуджених.....	157
Певень М. М.	Проблеми здійснення процедури помилування в Україні.....	160
Пищик К. О.	Спірні питання запровадження слідчих підрозділів Державної кримінально-виконавчої служби.....	163
Рева Н. М.	Щодо питання застосування громадських робіт.....	166
Романченко Д. І.	Щодо питання про міжнародно-правові правила поведіння із неповнолітніми засудженими.....	169

Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	173
Самойленко М. С.	Проблемні питання оцінки ефективності роботи органів і установ виконання покарань.....	177
Святокум А. Ю.	Запровадження центрів пробації для неповнолітніх осіб.....	181
Сергієнко В. М.	Місце суспільно корисної праці в системі заходів ресоціалізації засуджених до позбавлення волі	184
Синявський М. А.	Виправлення засуджених до позбавлення волі : міф чи реальність?...	189
Слюсар Д. Ю.	Впровадження приватних установ виконання покарання в Україні.....	192
Смиковська А. М.	Місце духовної та благодійної опіки церков у системі виховного впливу на засуджених осіб.....	194
Тарапунець В. В.	Загальна характеристика покарання у виді виправних робіт та відмежування його від виправних робіт як адміністративного стягнення.....	197
Тертична А. А.	Інститут пробації: необхідність подальшого впровадження в Україні.....	201
Ткачова А. С.	Виконання покарання у виді арешту: проблемні питання.....	204
Ткачук А. О.	Право засуджених на користування глобальною мережею Інтернет – нові можливості для ресоціалізації та соціальної адаптації засуджених.....	207
Федорець А. Є.	Інститут закінчення строків давності виконання обвинувального вироку як підстава для звільнення особи від	

	відбування покарання.....	210
Хакімова М. Т.	Порівняльний аналіз застосування заходів безпеки в установах виконання покарань України та Естонії.....	21
Харченко Я. Є.	Щодо питання реалізації досудової пробації 17 в Україні.....	
Шевченко А. І.	Кримінально-виконавча характеристика засудженої особи.....	221
Шпарага Д. Ю.	Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання.....	225
Штефан Є. О.	Форми впливу соціально-виховної роботи на засуджених до довічного позбавлення волі.....	290
Штокало Т. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	233
Шутов Д. К.	Деякі проблеми покарання у виді виправних робіт.....	236
Шутова Л. М.	Міжнародно-правовий аспект виконання громадських робіт.....	239
Ярова А. В.	Громадський вплив як засіб ресоціалізації засуджених.....	243

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 17,5. Облік.-вид. арк. 12,93.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911 . Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.